

ZAMONAVIY FALSAFASINING TIBBIYOTDAGI AHAMIYATI.

Qo'ldosheva Gulnoza Fatxulla qizi. TDSI talabasi.

**Ilmiy rahbar:TDSI. IJTIMOIIY FANLAR BIOETIKA KURSI BILAN
KAFEDRASINING DOTSENTI F.f.n Yuldasheva. L.S.**

Annotatsiya: Zamonaviy falsafa tibbiyotda, xususan bioetikada, tibbiyot va biologiya yutuqlaridan kelib chiqadigan axloqiy masalalarni o'rganishda muhim rol o'ynaydi. Hozirgi maqola aynan shular haqida

Kalit so'zlar: Falsafa, borliq, axloq, bilim, voqelik, inson tajribasi, metafizika, tanqidiy fikrlash.

Falsafa bugungi kunda 21-asrda rivojlanib borayotgan fanlar qatoriga kiradi. Negaki falsafani bilish inson o'zligini bilishi tushuniladi. Falsafa borliq, axloq, bilim, voqelik va inson tajribasi haqidagi fundamental savollarni o'rganadi. Bu ko'pincha mavhum va murakkab g'oyalar bilan shug'ullanadigan va atrofimizdagi dunyoni chuqurroq tushunishga harakat qiladigan o'rganish bo'limi. Falsafaning ba'zi asosiy sohalariga metafizika, gnoseologiya, etika, mantiq va estetika kiradi. Falsafani o'rganish intellektual rag'batlantiruvchi bo'lishi mumkin va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi, shuningdek, individual va jamiyat qadriyatlarini haqida tushuncha beradi.

Zamonaviy falsafa 20-asrdan hozirgi kungacha bo'lgan falsafani o'rganuvchi fandır. U analitik falsafa, postmodernizm, ekzistensializm kabi falsafiy oqim va yondashuvlarni keng o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuvlar turli mavzularni, jumladan, voqelikning tabiati, bilim chegaralari, axloqiy va siyosiy savollar va tilning dunyo haqidagi tushunchamizni shakllantirish usullarini o'rganadi. Ba'zi taniqli zamonaviy faylasuflar orasida Judit Butler, Noam Xomskiy va Slavoy Jijek bor.

Yangi zamon falsafasining tibbiyotdagi ahamiyati.

Falsafa tibbiyot mutaxassislarining sog'liqni saqlashni tushunish va yondashuvlarini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Buning bir necha sabablari:

1. Axloqiy asoslar: Falsafiy usullar va tushunchalar ko'pincha tibbiy qarorlar qabul qilishda yo'l-yo'riq ko'rsatish uchun axloqiy asoslarni ishlab chiqish uchun ishlatiladi. Masalan, tibbiyot mutaxassislari axloqiy qarorlar qabul qilishda ko'pincha avtonomiya va adolat kabi tushunchalardan foydalanadilar.
2. Tanqidiy fikrlash: Falsafa tibbiyot mutaxassislariga murakkab masalalarni tahlil qilish va dalillarni baholash imkonini beruvchi tanqidiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishga yordam beradi. Bu, ayniqsa, raqobatdosh qadriyatlar yoki ustuvorliklar mavjud bo'lgan holatlarda muhim bo'lishi mumkin.

3. Bemorlarga yordam: Falsafiy yondashuvlar tibbiyot mutaxassislariga bemorlarning tajribasi va ehtiyojlarini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Masalan, falsafa shifokorlarga bemorning sog'liqni saqlash ehtiyojlari va umidlarini shakllantirishda uning madaniy kelib chiqishi muhimligini tushunishga yordam beradi.

4. Kasbiy rivojlanish: Falsafa tibbiyot mutaxassislari uchun kasbiy rivojlanishning muhim qismi bo'lishi mumkin. Falsafiy munozaralar va munozaralarda qatnashish orqali tibbiyot mutaxassislari o'z sohasidagi eng so'nggi fikrlash va tadqiqotlardan xabardor bo'lishlari mumkin.

Falsafa ba'zan murakkab va mavhum bo'lishi haqiqat bo'lsa-da, bu imtiyozlar falsafiy yondashuvlar tibbiyot mutaxassislarining sog'liqni saqlashni tushunish va yondashuvlarini shakllantirishda qimmatli rol o'ynashini ko'rsatadi.

Tibbiyot mutaxassislari uchun falsafa muhim bo'lishi mumkin bo'lgan yana bir necha usullar:

1. Gnoseologiya: Falsafa tibbiyot mutaxassislariga tibbiy qarorlar qabul qilishda hal qiluvchi ahamiyatga ega bo'lgan bilim va dalillarning mohiyatini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Masalan, dalillarning har xil turlarini, ularning kuchli va zaif tomonlarini tushunish shifokorlarga bemorni parvarish qilish bo'yicha ko'proq ma'lumotli qarorlar qabul qilishga yordam beradi.

2. Muloqot: Falsafa tibbiyot mutaxassislariga bemorlar, hamkasblar va keng jamoatchilikka murakkab g'oyalar va ma'lumotlarni etkazishda yordam berishi mumkin. Murakkab g'oyalarni aniq va tushunarli tilda tushuntirish qobiliyatini rivojlantirish orqali tibbiyot mutaxassislari bemorlarning natijalarini yaxshilashlari va sog'liqni saqlash masalalarini jamoatchilik tushunishiga hissa qo'shishlari mumkin.

3. Tarixiy nuqtai nazar: Falsafa tibbiyot mutaxassislariga o'z sohasining tarixiy rivojlanishi va uning kengroq ijtimoiy va madaniy kontekstlarda o'ynagan rolini tushunishga yordam beradi. Bu sog'liqni saqlashning axloqiy va ijtimoiy jihatlarini chuqurroq tushunishda hamda sog'liqni saqlash sohasidagi muammolarni hal qilishda yangi yondashuvlarni ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega bo'lishi mumkin.

Umuman olganda, falsafa tibbiyot mutaxassislariga o'z sohalaridagi murakkabliklarni yo'lga qo'yishda asosiy rol o'ynashi va bemorlarning natijalarini yaxshilashga va sog'liqni saqlash masalalarini jamoatchilikka yaxshiroq tushunishga hissa qo'shishi mumkin.

Xulosa: Zamonaviy falsafa tibbiyotda, xususan bioetikada, tibbiyot va biologiya yutuqlaridan kelib chiqadigan axloqiy masalalarni o'rganishda muhim rol o'ynaydi. Etika tibbiy qarorlar qabul qilishda hal qiluvchi rol o'ynaydi va zamonaviy falsafa klinisyenlar va bemorlarga murakkab tibbiy vaziyatlarda axloqiy qarorlar qabul qilishga yordam beradigan asoslar va tamoyillarni taqdim etadi.

Masalan, tibbiyot falsafasi genlarni tahrirlash kabi yangi tibbiy texnologiyalardan foydalanish yoki organlarni transplantatsiya qilish kabi tibbiy resurslarni taqsimlash bilan bog'liq axloqiy muammolarni tushunishga yordam beradi. Shuningdek, u tibbiy aralashuvlarning xavflari va foydalarini qanday tortish bo'yicha ko'rsatmalar berishi mumkin.

Zamonaviy falsafani, xususan, axloqiy me'yorlarni chuqur tushunish tibbiyot xodimlariga qiyin vaziyatlarni hal qilishda, bemorlar bilan ehtiyotkorlik va hurmat bilan muloqot qilishda va pirovardida ular ko'rsatayotgan yordam sifatini yaxshilashda yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

Yuldasheva. L.S. Jon tananing hayotiy kuchi. EURASIAN JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES PHILOSOPHY AND CULTURE. 2022. 14. 12.

Yuldasheva. L.S ABU RAYHON BERUNIYNIG ONTOLOGIK QARASHLARI.

Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. 2023. 03.02.

Yuldasheva L.S Abdukholik Gijduvani's Teachings On Human Perfection: A Philosophical Analysis.

JOURNAL OF PHARMACEUTICAL NEGATIVE RESULTS. 2022. 12.31.

Falsafa asoslari. 2005 y. 227-272 betlar.

Falsafa (o'quv qo'llanma). –T., “SHarq” nashr. 1999 y., 401-445 betlar.

Tulenov SH. Dialektika nazariyasi. –T., “O'zbekiston” nashr. 2001 y. 170-200 betlar.

www. Ziyo.uz.